

KRIZOVÝ PLÁN PRO REŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ

Krizový plán proti šikanování je součástí Minimálního preventivního programu Základní školy Cheb, Kostelní náměstí 14, příspěvková organizace pro školní rok 2022/2023 a vychází z Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016).

Smysl krizového plánu:

Naše škola je registrována v projektu s podporou MŠMT – „Nenech to být“ a vůči šikaně a všem jejím projevům zaujímá nulovou toleranci. Z tohoto důvodu byl vytvořen Školní program proti šikanování. Školní program proti šikanování je nejúčinnějším způsobem, jak ochránit děti před šikanou. Zahrnuje v sobě metody řešení a další opatření zaměřená přímo na nápravu šikanování. Předpokladem jeho fungování je dobrá všeobecná prevence rizikového chování ve škole.

Cíl krizového plánu:

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí, účinně bojovat proti všem formám šikany a kyberšikany, navázat užší spolupráci s odborníky, kteří pomáhají řešit toto téma a vytvořit pro školu databázi spolupracujících ověřených poradců a služeb – viz Seznam spolupracujících subjektů

Celoškolní politika přístupu k šikaně je založena na těchto zásadách:

- škola aktivně spolupracuje s rodiči na ochraně dětí a žáků před šikanou
- škola má ve školním řádu zakomponován kategorický zákaz chování mající charakter šikanování a opatření, která se váží k tomuto závažnému porušení školního řádu
- škola má v souladu s pracovním řádem zajištěný dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole před vyučováním a o přestávkách, na vytipovaných rizikových místech v prostorách školy
- ve třídě jsou nastavena třídní pravidla, která nenahrazují ani nezdvoují školní řád
- škola usiluje o včasné odhalení šikany a za tímto účelem má nastavený funkční systém vzájemné komunikace mezi pedagogy o signálech, výskytu porušení pravidel, nebo jiných rizikových faktorech tak, aby byl pedagog vždy včas informován o tom, jaká atmosféra je v jeho třídě
- škola má jasně nastavený přehledný plán prevence

- prevence vychází z dosavadních možností školy, počítá s vyškoleným pedagogickým sborem, zejména s třídními učiteli, školním metodikem prevence, výchovným poradcem, školním psychologem (poradenské pracoviště) a vedením školy

Přehled charakteristik jednotlivých stádií šikany:

1. ZROD OSTRAKISMU – mírné, převážně psychické formy násilí; okrajový člen skupiny se necítí dobře, ostatní ho odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho...
2. FYZICKÁ AGRESE A PŘITVRZOVÁNÍ MANIPULACE – v zátěžových situacích slouží odstrkovaní jedinci ve skupině jako hromosvod; spolužáci si na nich odreagovávají své nepříjemné pocity
3. VYTVOŘENÍ JÁDRA – vytvoření skupiny agresorů, kteří spolu začnou spolupracovat; systematicky šikanují nejvhodnější oběti
4. VĚTŠINA PŘIJÍMÁ NORMY – normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem; i mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě a aktivně se účastní na týrání spolužáka
5. TOTALITA – násilí jako normu přijímají všichni členové třídy

Právě s ohledem na odlišnosti jednotlivých stádií má škola k dispozici dva různé scénáře postupu při zjištění šikany.

Postup při zjištění šikany v 1. a 2. stádiu a na počátku 3. stádia

JAKMILE KDOKOLIV ZE ZAMĚSTNANCŮ ŠKOLY ZJISTÍ INFORMACE O POČÁTEČNÍ ŠIKANĚ NEBO O JINÉM AGRESIVNÍM CHOVÁNÍ, JE POVINNEN POSTUPOVAT NÁSLEDOVNĚ:

1. Neprodleně oznámit skutečnost metodikovi prevence, vedení školy
2. Následuje schůzka poradenského pracoviště - metodika prevence, třídního učitele, ředitele školy a svědků z řad zaměstnanců, na níž jsou domluveny další kroky
3. Metodik prevence a další zástupci poradenského pracoviště provedou individuální rozhovory nejdříve s informátory, pak s obětí.
 - Zajistit ochranu oběti šikany
 - Nesmí dojít k přímé konfrontaci pachatele a oběti
 - O probíhajících rozhovorech nesmí vědět ostatní žáci – ochrana oběti před pomstou agresora
 - Vše je třeba zaznamenat

- Zjistit: kdo je oběť, kdo je agresor (a kolik jich je), kdo je iniciátor, co, kdy a kde agresori obětem dělali, k jak vážným projevům šikany došlo, jak dlouho šikana trvá
4. Kontaktovat rodiče případné oběti. Konzultovat s nimi možný výskyt nepřímých projevů šikany.
 5. Provést rozhovory s důvěryhodnými svědky.
 6. Provést rozhovory s agresorem/agresory. Pokud je agresorů více, je možné je společně konfrontovat.
 7. Realizace vhodné metody: a) metoda usmíření, b) metoda vnějšího nátlaku
 8. Telefonické oznámení o situaci rodičům agresorů – ředitel školy. Následuje výchovná komise (pracovníci ŠMP a rodiče agresora).
 9. Individuálně pozvat rodiče oběti šikany. Seznámit je se situací a s řešením, ke kterému škola došla.
 10. Potrestání agresora podle sankčního řádu školy/ krizového plánu.
 11. Práce se třídou, ve které k šikaně došlo - třídní učitel, metodik prevence, v případě potřeby také psycholog nebo externí pracovník specializovaný na selektivní nebo indikovanou prevenci.
 12. Třídu i nadále sledovat.

Postup při zjištění šikany ve 3-5. stádiu

Pomoc u pokročilé šikany s neobvyklou formou – tzv. výbuchu skupinového násilí nebo také školního „lynčování“ má charakter krizového scénáře. V tomto případě nelze čekat na odborníka – specialistu, protože oběti jsou ohroženy na zdraví nebo dokonce na životě a později je většinou nemožné případ vyšetřit. Jedná se o případ šikany, kdy dochází k trestnému činu (provinění) nebo se jedná o podezření na takovýto trestný čin (provinění). Škola není schopna tuto situaci vyřešit sama. Je nutná spolupráce specializovaných institucí a policie.

POKUD JE ZAMĚSTNANEC ŠKOLY SVĚDKEM ŠIKANY VE STÁDIU 3-5 NEBO JINÉHO AGRESIVNÍHO CHOVÁNÍ, JE POVINEN POSTUPOVAT V NÁSLEDUJÍCÍCH KROCÍCH:

1. Zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
2. Bezprostřední záchrana oběti (první pomoc, přivolání záchranné služby...), zastavení skupinového násilí (oddělení agresorů)

3. Kontaktovat metodika prevence a informovat vedení školy: Vedení školy neprodleně informuje o události rodiče oběti a domluví se s metodikem prevence na dalším postupu.
4. Zabránit domluvě na křivé výpovědi (dozor pedagogů nebo jiných dospělých osob; oddělení agresorů, zajistit dozor u všech skupin a nevyslýchat!)
5. Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře apod.)
6. Oznámení policii - současně je třeba navázat kontakt se specialistou na šikanování a informovat rodiče
7. Vlastní vyšetřování:
 - rozhovor s obětí a informátory
 - nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků
 - individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
 - rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory
 - Nikdy nekonfrontovat agresory s oběťmi!
8. Spolupráce s dalšími institucemi
9. Potrestání agresora a další práce s agresorem
10. Práce se třídou nebo skupinou, ve které k šikaně došlo

Postup při zjištění šikany vůči učiteli

- Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní problém, který se týká všech členů školy. Nikdy nejde o individuální záležitost konkrétního učitele, kterou by si měl vyřešit on sám.
- Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.
- Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel x žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele.
- Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.
- Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě.

- Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pociťuje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí.
- Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni.

Řešení šikany zaměřené na učitele

PEDAGOG, KTERÝ ČELÍ ŠIKANĚ ZE STRANY ŽÁKA, JE V DANÉ SITUACI V POZICI OBĚTI, KTERÁ BY NEMĚLA ZŮSTAT V SITUACI SAMA, ALE MĚLA BY VYHLEDAT POMOC OSTATNÍCH. JE ZAPOTŘEBÍ, ABY ŠKOLA NEOČEKÁVALA A NEVYŽADOVALA, ABY TAKOVOU SITUACI ŘEŠIL PEDAGOG SÁM.

- V případě potíží se pedagog obrátí na školní poradenské pracoviště nebo vedení školy.
- Škola podporuje své pedagogy, zajistí jejich bezpečí a řeší vzniklou situaci
- Je zapotřebí zajistit bezpečí pro ohroženého pedagoga. V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem si pedagog zajistí bezpečí sám (odejde ze třídy, přivolá pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy o zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě
- Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe příznaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkostí, zvýšená citlivost, nechut' k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc
- Šikana pedagoga bývá často spojena se šikanou mezi žáky. Škola proto zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
- Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě

Ohlašovací povinnost školy

Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo při poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů); v případě šikany se jedná o všechny případy, které školy oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

Organizace a odborníci, kteří se budou podílet na prevenci SPJ a řešení šikany

Organizace	Jméno odborníka	Kontakt
MěÚ - Úsek sociálně právní ochrany dětí	Monika Stieranková, DiS., kurátor pro děti a mládež, Simona Weiserová, DiS., kurátor pro děti a mládež, Tým pro mládež,	tel.: 354 440 641 tel.: 354 440 624
PČR OOP Cheb Hvězdoslavovo náměstí	nprap. Gladavská J.	974 362 210
Psycholog ZŠ Cheb	Mgr. František Večeř	frantisek.vecer@seznam.cz telefon: 702 672 679
SVP K. Vary, pobočka Cheb	Mgr. Libuše Hoyerová	libuse.hoyerova@svpkvary.cz telefon: 774 715 268
Sociální asistent ZŠ	Bc. Petra Škodová	p-skodova@zs-cheb.cz telefon: 734 405 322
Linka bezpečí		116 111
Rodičovská linka		840 111 234, 606 021 021 pomoc@rodicovskalinka.cz
Výchovná poradkyně	Mgr. Jana Arpášová	j.arpasova@zs-cheb.cz telefon: 608 950 425
Metodik prevence:	Mgr. Petr Svatek	p.svatek@zs-cheb.cz telefon: 770 123 975
Metodik prevence PPP Cheb	Mgr. Tereza Šulcová	tsulova@pppkv.cz telefon: 736 650 905
Zástupkyně ředitelky ZŠ	Mgr. Radka Rynešová	r.rynesova@zs-cheb.cz tel. 354 422 095
Ředitelka ZŠ Cheb	Mgr. Libuše Hladká	l.hladka@zs-cheb.cz 354 422 095 - ředitelna
„NeNech To Být“ webová a mobilní aplikace		www.nntb.cz
Poradna webu Minimalizace šikany		www.minimalizacesikany.cz
Kontaktní centrum	přijímá hlášení, týkající se nezákonného a dále nevhodného obsahu internetu	www.Horka-linka.cz

Seznámení žáků a jejich zákonných zástupců s programem proti šikanování

Vzájemná spolupráce školy a rodiny je základním předpokladem pro školní úspěšnost žáků a prevenci rizikového chování.

Chceme zákonné zástupce motivovat ke spolupráci:

- nabídkou poradenských služeb (třídní schůzky, konzultační hodiny, individuální konzultace, besedy)
- nabídkou spolupráce při řešení problémů (poskytnutí kontaktních adres na odborníky a specializovaná pracoviště)
- průběžným poskytováním informací a vzájemnou spoluprací

Datum: 1. 9. 2022

Školního metodik prevence: Mgr. Petr Svatek